

gma

My Skaouidig :
evel chas
ar harter

NEVEZ

N° 20

Louzaouennou
da barea
euz ar
hlenvejou

BRUD NEVEZ

KELAOUENN VREZONEG MIZIEG

N° 20 - KERZU 1978

Rener : Andreo Merser
Sekretour : Jakez Salaun

An oll lizerou ha skridou a zo da veza kaset da : BRUD NEVEZ, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Priz an niverenn-mañ : 8 lur .

Koumanant-bloaz : - priz ordinal : 50 lur
- koumanant-skoazell : azaleg 60 lur
- studierien, soudarded : 30 lur
- liseaned : hanter-briz, 25 lur
- broiou estrañjour : 60 lur

Eur houmanant-bloaz a dalvez evid 10 niverenn.

Ar chekennou-bank a zo da veza kaset war-eeun da : Brud Nevez, 6 ru
Beaumarchais, 29200 BREST.

Ar chekennou-post a zo da veza laket war ano P.-M. Mevel, C.C.P. 1499-55
Roazon.

I.S.S.N. : 0399-7014

Disklêriet hervez al lezenn : Kenta trimiziad 1979.

C.P.P.A.P. : n° 34.627.

Ar merour : P.-M. Mevel

Moulet gant Ti-moullerez ar Martolod, er Gelveneg (Imprimerie du Marin,
le Guilvinec).

C. evid an oll bennadou.

N'eus ket a aotre d'embann eur pennad diwar Brud Nevez, heb beza bet an
aotre d'henn ober.

Ar skridou hag ar pennadou a vez embannet e « Brud Nevez », n'emaint ket
da veza laket war gont ar gelaouenn heh-unan, war gont ar re o-deus skrivet
anezo hebken.

Ar skridou ne vint ket embannet a vo kaset en-dro ma vez tu.

TAOLENN

- Naig Rozmor : Anzao	P. 3
- My Skaouidig : Evel chas ar harter	P. 5
- Yves Miossec : Dreist ar mor braz. VIII	P. 14
- F. Broudig : Louzaouennou da barea euz ar hleñvejou	P. 23

Ha prenet ho-peus al leoriou-man ?

- P.-M. Mevel : **Kan ha stourm**. Soniou, gwerziou, barzonegou. Toniou gand F. Danno, P. Monjarret, hag all 20 lur.
- A. Merser : **200 rimadell** 10 lur.
- P.-J. Helias : **Mevel ar Goskêr** 10 lur.
- P.-J. Helias : **Peñaoz e teuas eur Breizad da veza roue Bro-Zôz** 45 lur.
- P.-J. Helias : **Ar Mên du**. Embannadur kenta 25 lur.
- P.-J. Helias, Nest David : **Peziou-c'hoari** 10 lur.
- Jakez Riou : **An ti satanazed**, gand notennou 12 lur.
- J. Le Dû, Y. Le Berre : **Roue ar Portugal**, eur gontadenn bed dastumed gand F.M. an Uhel 12 lur.
- Y. Miossec : **Eur veaj e Stadou-Unanet an Amerik** 15 lur.
- Ernest ar Barzig : **Buhez ha Faltazi**. Adembannadur. Levrenn genta 10 lur.
- **Lapous-den Penn ar Bed**, renket hervez Syngé gand C'hoariva Brezoneg Penn-ar-Bed 10 lur.
- Naig Rozmor : **Karantez ha karantez** .. 18 lur.
- P. Le Roux : **Atlas linguistique de la Basse-Bretagne**. Advoulladenn ar c'hweh levrenn genta. Al levrenn 40 lur.
- F. Falc'hun : **Les origines de la langue bretonne**. I. Argumentation historique .. 12 lur.

Evid ar vugale :

- Ar bleiz, ar havr, hag ar zeiz gavrig .. 5 lur.
- Ar paotrig bara-mel 5 lur.
- Troiou-kamm an avel. Ar gaoter vihan. Ar marh-du bihan. Soubenn evid merenn. Ar 4 leor 20 lur.
- Kanaouennoù evid ar skoliou 10 lur.

GOULENNIT AN OLL LEORIOU-MAN
DIGAND BRUD NEVEZ
6, ru Beaumarchais, 29200 BREST

Konta 10 % evid ar mizou-kas.
En tu all da 100 lur a brenadennou : heb mizou-kas.

ANZAO

Evel chas ar hartor

War va biz e oa dija eur walenn
P'am-eus da gavet, o va dous !
Tro da vuhez e oa eur mellad chadenn
Ouz da hualad deiz ha noz.

Koulskoude an tantad 'zo flamminet
Uhel ha splann etrezom on-daou.
Ha nerz an tan
E-neus teuzet ar walenn,
E-neus torret ar jadenn,
On lezet noaz e-barz e sklêrijenn.

War da galon me, da genta, 'zo semplet
Te warnon, da zivreh e-peus prennet
D'am hared en desped d'al lezenn.
D'am hared en desped d'al lezenn.

Abaoe, beva evel forbanned
Eo or zort, dre an hent on-eus choazet
Evid paouez da veza dirannet
Euz on lodenn a eürusted.
Kondaonet d'eur briedelez houez
Piou ouzom a gemero truez ?

Piou ouzom a gemero truez ?

KENDALH

O Mari Madalen
Tan-ivern da behed
A ro din-me sehed
A garantez ardant.

'N an' Doue c'hoarig koant
Paouez da ouela
E keuz d'ar memez joa
A dañvan.

EN ANO AR FRANKIZ

Malloz d'ar jadenn
A zalh al loen
E penn e nask !

Malloz d'ar gaoued
Ivern laboused
Ken dibehed !

Malloz d'ar walenn
Pa stag an den
Leh ne gar ken !

Naig Rozmor

Evel chas ar harter

Den ebed, koulz lavared, n'e-noa gwelet an taol. Ar merhed ha lod euz ar bôtred a oa er penn all euz ar porz o heulia ar gousperou e kreiz an heol, war eun dirienenn e traoñ ar menez. Ar besketerien a oa dija en o bagou o hortoz ar person da zond da venniga ar mor. Ne oa den war ar hae, a-hed an tiez gwenn renket-eeun dirag ar mor, nemed a-hont e penn-kêr, pemp pe c'hweh pôtr yaouank, war gorr o roched, o vond hag o tond hag o c'hoari teuler mein en dour dindanno.

Eun den war eur velomoteur a oa deuet dre an hent ha pa oa en em gavet e-keñver ar bôtred yaouank, e-noa lammet en dour, velomoteur hag all. Evel er sinema : dindan ar hoabr glaz, eun den gwenn - roched wenn, bragou gwenn - o spluja er mor, glaz-gwer eno e bord ar hae, hag e varh ruz o koueza en e gichenn.

Ar bôtred yaouank a oa chomet a-sav da genta. Goude e oant aet da zelled a-zioh an dour ha pa o-doa gwelet an den o neui e oant deuet war o hiz, war-zu an tiez.

Euz vaouez, en eun tu bennag, he-doa laosket eur youhadenn hag eur pesketer a oa lammet en e ganod bihan a roeñve stard trameg an neuver.

Ar bôtred yaouank a oa chomet da zelled, ha pa oa savet an den er hanod, e oant aet en ostaleri en eur c'hoarzin.

Pôtred a oa deuet war ar hae, heb gortoz fin ar gousperou, ar vugale d'ar red war o lerh, ha merhed ive a hiniennou. E gorre ar skalier e oant pa oa en em gavet ar hanod. Eun den yaouank eo a oa kouezet en dour : ugent vloaz bennag, eun duard a zen, rouz a liou. E zillad, gieb teil, a oa stag ouz e gorr.

Trugarekaet e-noa ar pesketer hag eur mouc'hoarz e-noa graet d'an dud a oa eno, en eur heja e ziskoaz. Goude e-noa tennet e roched evid gweskel anezi. Daou waz o-doa kinniget dezañ mond da glask e velomoteur, hag e oant aet o zri, gand eur vag, da gorn ar porz, e leh ma weled bremañ eoul o lugerni war an dour.

*
* *

Tefival oa diabarz an ostaleri. Renkennadou boutailloù a beb liou a lugerne e kichenn ar prenestr. Eur plah yaouank a oa alkodet e penn ar hontouer, o selled ouz pevar gwaz koz o c'hoari kartou, bep a werennad win dirazo. Eun den all, braz ha treud, don e gasketenn war e benn, a oa stouet a-ziouto, o voulla eur zigareten. Diou vaouez a oa o c'hoarzin war dor ar gegin. C'hwez ar frit a oa dre an ti.

Ar bôtred yaouank n'o-doa graet nemet treuzi an ostaleri hag e oant aet dre eun nor izel, en eur zal all brasoh ha sklêrroh. Eun daol hir a yae a-hed ar zal, gand eur skaon a bep tu. Dre ar prenestr digor braz e weled, etre-kein an ti, an alez c'hoari 'r hillou : ne oa den c'hoaz eno, nemed ar saver-gillou, eun denig koz, kamm-digamm, o rei eun taol skuba.

Ar bôtred a oa aet beteg ar penn pella euz ar zal, e pleg eun hanter-speurenn a oa eno, hag o-doa en em laosket da goueza war beb a gador, en dro d'eun daol ront d'istrantell eun tammig. C'hoarzin a rênt c'hoaz en eur skei war an daol.

An ostiz, eun den bian ha teo, eun tavañcher glaz gantañ war e gov, a oa deuet d'o havoud.

— « Echu ar gousperou, Fanch ? » emezañ d'ar pôtr yaouank a oa en e gichenn, eun den a 25 vloaz bennag, ruz e vleo, pikou-panez war e fas.

— « Ya, gousperou Mario », eme hemañ en eur c'hoarzin.

— « Mario a zo aze ? »

— « Ya, oh en em walhi e oa bremaig. Bremañ eo aet da zeha e draou moarvad. »

Dirollet e oant da c'hoarzin leiz o genou. Fanch e-noa tapet eur gador etre e gein hag e-noa graet sin d'an ostiz dond da azeza en e gichenn.

— « N'am-eus ket kalz a amzer », eme an ostiz oh azeza.

Ar bôtred o-doa roet peoh, ha Fanch e-noa kontet an taol : c'hoant o-doa rei eur gentel da Vario; setu pa oa hemañ o vond a-biou dezo, gand e velomoteur, war ar hae, Gloadaig e-noa poulzet anezañ, a-walh evit lakaad anezañ da goueza en dour. E-giz-se e kompreno, marteze. Diou pe deir zulvez a zo dija o-doa klasket rei dezañ da houzaud n'o-doa ket c'hoant ken gweled anezañ o redeg war-lerh ar merhed yaouank amañ. Anaoud mad a rent anezañ, abaoe ma oa bet, er goañv diweza, o labourad war ti nevez Yann Penarprad. Eno eo e-noa graet anaoudegez ivez gand Chevaig, merh Yann. Goude e oa bet gwelet o rōdal d'ar zul, er vourh, hag abaoe daou viz bennag e veze gwelet Chevaig hag eñ e kement gouel ha kement pardon.

— « Va c'hoar Naig a vez asamblez ganto, eme unan euz ar bôtred yaouank, - 20 vloaz bennag, bleo melen dezañ -, ha diouz he hont e ya mad an traou etrezo... »

— « Ya, ya, eme Fanch d'an ostiz. Selaou Lanig. Da genta ni a gave deom e teue amañ da bourmen, abalamour ma ne ouie ket da beleh mond. Met bremañ... Ni on-eus lavaret dezañ chom er gêr, med eur penn fall eo, diouz ar mod... »

— « O, n'eo ket eun den fall », eme an ostiz.

— « Ne lavaran ket, eme Fanch. Med petra e-neus da zond da glask merhed amañ ? N'eus ket awalh a histi e Brest ken ? »

Ar bôtred a c'hoarze.

— « Ya, ya, eme eun all - eun denig mistr, besteod eun tammig -, n'eo ket awalh rei labour d'ar Bortugaled, bremaig e vo dao rei merhed dezo ive ! Ma e-neus kement-se a zebron en eun tu bennag, eo poent kas anezañ d'ar gêr, ne gav ket dit ? »

— « Eun den chentil eo emezo », eme an ostiz.

— « Hag a neuze ? » eme ar bôtred.

— « Laosk anezañ, eme Fanch. Bremañ e kompreno, e-tail. Kerz da gerhed bep a vanne deom. Bier d'an oll !... »

Hag an ostiz a oa aet, en eur heja e benn.

Eur plah a oa deuet da zegas o banneou dezo. Dipital anezi o-doa graet, med ne oa ket chomet da respont dezo : pôtréd a deue en ostaleri, ha daou pe dri c'hoarier gillou a oa oh èsaea an alez.

O peureva o banneou e oant, c'hoarz ha chaok ganto, pa oa deuet an ostiz en-dro d'o havoud. O selled e oa bet war ar hae : Laou ha Fanchig Bihan a oa bet, gand o bag, o sikour Mario da baka e velomoteur. Epad ma oa ar person o venniga ar mor eo o-doa tennet anezañ euz an dour.

— « O, neuze eo benniget ive », eme Fanch en eur c'hoarzin.

— « Ne vale ket memestra », eme an ostiz.

Mario e-noa klasket lakaad ar moteur da vond en-dro, med n'e-noa ket gelllet. Ha bremañ e oa o vond kuit, en eur bouzla e velomoteur. Chevaig ha Naig a oa asamblez gantañ.

— « Da c'hoar adarre, keañ ! » eme unan da Lanig.

— « Petra ri dezi ! » eme hemañ.

— « Laosk anezo, eme Fanch. E-giz-se e vezint diou da zikour anezañ da zevel ar hreh. Ha forz penaoz, ar hi rouz-se ne vo ket gwelet aliez ken dre amañ ! »

Mario n'e-noa lavaret netra, eme an ostiz. An dud a oa en em vodet en-dro dezañ, hag a-vandennadou da houde war ar hae. Ar bôtred a oa deuet d'an ostaleri. Ar merhed, a blasou, a gendalhe da ober kont ar pôtr yaouank : kalz o doa truez outañ, rag anavezet mad e oa er harter, ha lod a damalle dija an taol d'ar bôtred yaouank.

— « Neuze, degas deom buan beb a vanne all, ma'z eom diouz amañ, eme Fanch. Forz penaoz, n'ez-eus ket kalz a dra ken da weled... »

— « Ha ma yafom d'ar bal d'ar vourh, eme an hini besteod. Piuu e-neus eun oto ? »

War droad e oant deuet d'ar porz. N'o-doa ket a zoñj mond da leh all, hag o zud o-doa kemeret an otoiou. Tad Lanig hebken a oa chomet er gêr da ziskuiza, goude eizteziad dorna. Setu ma n'oa kinniget Lanig mond da gerhed e oto, keit ha ma vefe ar re all oh ober eun taol gillou.

Lanig a oa savet a-dreuz ar menez, dre eur wenodenn striz

e-touez ar brug hag al lann. Berr e oa warnañ pa oa en em gavet er gêr. E di a oa er penn pella, etre-kein eur bouchad gwez evleh braz. Eur vaouez, yaouank c'hoaz, bleo melen dezi, a oa e-kreiz ar porz, krog e breh eun den koz daou-grommet hag e-noa poan o vale : hemañ a yae trameg an ti en eur lopa an douar araozñ gand eur vaz penn-kamm. Dall e oa.

— « Sell 'ta, eme ar vaouez. Va mab dija er gêr ! Echu ar pardon ? »

— « N'eo ket. Ni a zo o vond d'ar vourh », eme Lanig.

— « Tomm eo dit ! »

— « Ya, eur banne dour a yafe ganin », emezañ en eur vond en ti.

— « Lanig eo, keañ ! » eme an den koz, o tostaad euz an treuzou ive en eur ruza e dreid.

— « Ya, Lanig eo », eme ar vaouez.

An ti a oa fresk ha sklaer. Lanig a oa aet war-eeun da baka eur werenn en armel vraz a oa a-dal d'ar prenestr ha da gemered eur werennad dour d'an duellenn e korn ar gegin. E vamm a oa deuet gand an tad-koz beteg gorre an ti hag he-doa graet dezañ azeza e korn an daol. An tad-koz e-noa lakaet e vaz en e gichenn, a-hed e har.

— « Kit da horre an daol, eme ar vamm, hag e vo aesoh deoh. »

— « Mad emañ amañ, mad emañ amañ », eme an tad-koz, en eur drei war-zu enni e zaoulagad glaz-sklaer, digor-braz. E vouez a oa goloet, evel raouliet.

— « Me oa o vond da ober e verenn-vihan da Dad-koz, eme ar vamm. Ma karez e tebri eun tamm bara ive. »

— « N'am-eus ket amzer, eme Lanig, en eur lonka dre vuan eur werennad all a zour. Ni a zo o vond d'ar vourh. Me a zo deuet da gerhad an oto. Tad a zo kousket c'hoaz ? »

— « Da dad ? eme ar vamm. N'e-paus ket gwelet anezañ ? Just e oa o vond kuit pa ez-out en em gavet. Te a zo savet dre ar menez, moarvad ? »

— « Ya. Da beleh eo aet ? »

— « Naig a zo deuet da glask anezañ. Da houlenn dioutañ

mond da gas Mario d'ar gêr. N'e-peus ket klevet petra zo en em gavet gantañ ? »

— « Mario ? eme Lanig, krog e penn an daol. Hag ez eo aet ? »

— « N'e-noa netra da ober, eme ar vamm. Ha ne helle ket lesker Mario e-giz-se : e velomoteur ne vale ket ken. Naig a lavar ez eo bet poulzet en dour gand unan bennag. »

Ar vamm a oa troet he hein ganti bremañ, o lakaad kafe war an tan.

— « Hag ar velomoteur n'eo ket dezañ eo, emezi. Eur hamarad e-neus prestat anezañ dezañ : abalamour d'ar dra-ze eo e-noa mall mond d'ar gêr, da gempenn anezañ... »

— « Ro peoh ! » eme Lanig, rust e vouez, en eur azeza e korn an daol.

— « Petra c'hoari ganez ? Me gave din n'ho-poa ket ezomm diouz an oto hirio... »

— « Mond da gas Mario d'ar gêr ! eme Lanig, droug ennañ. Naig a zo aet ive, moarvad ? »

— « Ya, Chevaig hag hi. »

— « Med petra e-neus graet hennez deoh ? »

— « N'e-pije ket laosket anezañ da vond da vale da Vrest, evelato ? »

— « Perag ?... An dra-ze e-nefe desket dezañ... »

— « Petra e-neus graet dit ! » eme an tad-koz, troet e vizaj war-zu Lanig dirazañ.

— « O, c'hwi, tad-koz, an dra-ze ne zell ket ouzoh... »

— « Lanig ! » eme ar vamm.

— « Ya, ni ez eo », eme Lanig d'e vamm, eur mous-c'hoarz flemmuz war e vuzellou.

E vamm a oa cœuet beteg ennañ.

— « N'eo ket gwir, alato ? » emezi.

— « Eo. Ni ez eo. Ni eo or beus graet an taol. Evid rei eur gentel dezañ. Ha ne oa ket poent ? (C'hoarzin a rae) Deski

dezañ n'eus ket ezomm ken dioutañ amañ. Abaoe ma ez eo bet oh ober ti Yann Penarprad, ez eo en em lakaet da reddeg war-lerh Chevaig, hag ar gastrouillenn-ze a ya da glask anezañ bremañ. Ha Naig asamblez ganti zoken !... N'eus ket ezomm dioutañ amañ... »

Ar vamm a oa aet a-diz da denna ar hafe diwar an tan. Lanig e-noa taolet eur zell trameg enni.

— « Evel ma lavar Fanch, emezañ, gand eur brizc'hoarz, ma vez laosket e ranko dizale Yann Penarprad dizon diwar an taro rouz-se !... »

— « N'e-peus ket a vez ? » eme ar vamm.

— « Ginaoueg ! » eme an tad-koz.

— « Petra ? »

Lanig e-noa sellet ouz e dad-koz hag e-noa hejet e zivskoaz en eur ober neuz da sevel evid mond e-kuit.

— « Selaou amañ », eme an tad-koz, reud e her ha sklêrroh e vouez.

Tapet e-noa e vaz en e gichenn ha taolet anezj a-dreuz penn an daol dirazañ, beteg Lanig. Harpet e ilinou war an daol, e zaouarn sarret war penn kamm e vaz, e stoue e benn war-zu e vab bihan, e zaoulagad digor braz.

— « Selaou amañ, emezañ, goustatoh. Me a zo deuet amañ 50 vloaz a zo. Da falhad da genta. Ha da weled da vamm-goz da houde. Me ne oan ket diouz amañ. Me oa o chom e gorre ar barrez, ha pôtr ar harter amañ o-doa graet « pôtr Menez Are » diouzin. E pep pardon, en hañv-se, ez int bet o klask afer ouzin. Beteg sailla toud warnon eur zolvez. C'hweh asamblez. Evel chas ar harter : gouest d'en em laza evid eur giozenn, med prest, kentoh c'hoaz, da zrailla eur hi all a base dre eno... Er zolvez-se ne oan nemed gwad toud pa oan aet d'ar gêr... »

— « Perag e lavaroh an dra-ze din ? » eme Lanig, en eur boulza a-gostez baz an tad-koz hag en eur zevl en e zav.

— « Va mab kêz, eme an tad-koz, o lesker e vaz da goueza. Te ive !... »

— « Roit peoh din... »

— « Selaou da dad-koz, eme ar vamm. Lanig !... »

— « Ro peoh ! »

Ha Lanig a oa aet d'ar red er miz.

*
*

Ne oa ket kalz a dud ken war ar hae pa oa en em gavet en-dro er porz : eun nebeud pourmenerien war ar mol, pôtrez koz o selled ouz ar bagou ha bugale o c'hoari lammad en dour. Lanig a oa aet war-eeun d'an ostaleri : leun a bôtred a oa bremañ, kalz chaok ganto. Trouz a deue euz kostez an alez c'hoari hillou, ha stlakadeg ar vout vraz beb an amzer.

Ar bôtred yaouank a oa adarre en-dro d'an daol ront, e penn ar sal, oh eva beb a vanne bier. Eun den all a oa asamblez ganto, eun den bihan ha treud, hanter-voal dija, eur roched-hloan ruz dislivet gantañ war e gein. Ar bôtred a oa o c'hoarzin o selaou anezañ, hag e oant chomet sioul pa o-doa gwelet Lanig o tond er sal.

— « Aze emañ da oto ? » eme Fanch.

— « N'emañ ket », eme Lanig, harpet ouz ar speurenn (ne oa kador all ebed ken er sal).

— « Da beleh eo aet ? »

Ar bôtred a gomañse c'hoarzin.

— « Goulen diouz « ar Frize », eme an hini besteed, en eur ziskouez an den hanter-voal, hag e oa troet e gein gantañ da Lanig.

— « Ne ouezan ket », eme hemañ, en eur deuler eur zell a gorn ouz Lanig.

— « Lavar dezañ, lavar dezañ », eme ar bôtred.

— « Ne ouezan ket, eme « ar Frize », o hanterc'hoarzin bremañ. Pa oan o tond bremaig, dre an hent, am-eus gwelet eun oto heñvel ouz hini da dad. Da genta n'am-eus anavezet den ebed : eur velomoteur ruz a oa war an doenn. Eun hanter-biko oa en araog, e kichenn ar hondukteur, ha diou blah yaouank en a-dreñv. »

Ar bôtred a c'hoarze braz, nemet Fanch ha ne denne ket e zaoulagad diwar Lanig, disliv bremañ. « Ar Frize » e-noa taolet eur zell da Fanch.

— « Da houde eo, emezañ, eur mousc'hoarz war e vuzellou tano, pa oa aet an oto a-biou, am-eus soñjet ne oa

ket ar hondukteur diouz amañ ive : me am-eus kavet anezañ heñvel ouz mab « pôtr Menez Are ».

— « Diwall ! » eme Fanch.

Med Lanig a oa bet prontoh, hag e-noa kroget e gouzoug « ar Frize », en eur glask pila anezañ.

Ar bôtred a oa savet en o zav en eun taol, nemed Fanch hag a jome da zelled ouz Lanig. Daou diouto o-doa lammet war hemañ hag o-doa graet dezañ diskregi ouz « ar-Frize ».

— « Bleo gwenn gast ! » eme hemañ, en eur zistrai da skei gand Lanig.

An daol a oa bet darbet dezi koueza. Diou pe deir gwerenn a oa aet d'an douar.

Lanig e-noa paket eun taol a-dreuz e vruched, med gallet e-noa en em zizober ouz ar re a zalhe anezañ. Kilet e oa beteg ar speurenn. Pa oa o lammad en-dro war « ar Frize », unan benag e-noa astennet e har dirazañ : aet e oa da steki e benn a-diz diouz ar vogez, hag e oa kouezet en é hed war ar leur-zi. Unan diouz ar bôtred a oa o vond da sevel anezañ war-bouez e roched pa e-noa gwelet Fanch an ostiz o tond trameg enno.

— « Diwall ! emezañ. Laosk anezañ ha deom diouz amañ. »

Ar bôtred a oa chomet a-zav, en eur deuler eur zell en-dro dezo.

— « Tro Lanig a zo da bæa », eme Fanch d'an ostiz, en eur boulza anezañ diouz ar speurenn.

Hag e oa aet er-miz, ar bôtred war e lerh. An ostiz ha daou waz all hag a oa oh eva banne er penn all euz ar zal a oa deuet war dro Lanig, difiñv dindan an daol ront.

*
*

Daou zvez e oa bet Lanig heb anaoudegez, en ospital, araog mervel.

My Skaouidig

DREIST AR MOR BRAZ

VIII

A-greiz-toud e welan o tostaad ouzin ar paotr yaouank a oa o tigemeret ahanon en otel. Kemennet em-oa dezañ, a-raog dond d'ar zal-debri, goulenn eun oto-louach evidon a-benn warhoaz vintin, evid kas ahanon d'an aeroporz. Hemañ a zo pell ouz al leh ma 'maon hag em-eus goulennet an oto evid pemp eur hanter.

RE ZU GWISKET FALL

Pa welan ar paotr yaouank o tond em-eus aon ma 'n-ije ket gellet kavoud an oto am-mo ezomm outi. Med n'em-eus ket a leh da veza nehet war ar poent-se. « Warhoaz, emezañ, emañ ar zul. Me a vo libr. Ma karit, aotrou, ez in d'ho kas d'an aeroporz. Ho kas a rin brao ha trankil. C'hwi n'ho-po ket da glemm, rag ne houlennin ket diganeoh kement ha ma rafe perhenn eun oto-louach ha, me, a hello evel-se gounid eun tamm arhant. Ne houlennin diganeoh nemed eiz dollar (da lavared eo, evidon-me : 37,60 F) hag ouspenn em-mo, me, ar blijadur da helloud kaozeal eun tamm e galleg ganeoh. »

An afer n'eo ket fall. An den n'eo ket tost dezañ beza dirêzon : an hanter gwelloc'h marhad eo eged eun oto-louach. Setu on akord gantañ dioustu ha warhoaz vintin n'em-mo da ober nemed beza prest da bemp eur hanter pa deuo d'am herhed. Hag om kontant on-daou.

D'ar zul vintin emañ war-zao da bemp eur. Pa deuan da glask va dijuni, n'eo ket digor c'hoaz tavarn an otel hag e rankan mond eur pennad mad war ar ru, pemp kant metr da

nebeuta, a-raog kavoud eun all. An noz a zo teñval c'hoaz ha n'eus ket eun den nag eur haz war ar ru. Eüruzamant ez eus a-leiz a houlou sklêr. En davarn, pa antrean, ne welan koulz lavared nemed re zu, paour-kêz tud hag a zo trist a-walh o gweled. Louz int ha gwisket fall. N'eus ket unan anezo hag e-nije eun êr a-zoare. Kredi a rafen n'eus eno bremañ nemed tud dilabour hag a ne zebront bemdez, e-pad an deiz, nemed ar pred-se, o dijuni. Klevet am-eus lavared ar re a vez dilamet o labour diganto da genta eo ar vorianed.

Eno emaint oh eva o banne kafe, o tebri eun tammig bara, evel gwasket dindan pouez beh ar baourentez hag an enkreiz; lod a zo pleget o fenn ganto, gand ar vez pe gand an dristidigez; lod all a zo o daoulagad heb buhez troet war-zu ar zolier, kollet en eun huñvre bennag a eürusted.

Truez am-eus outo oll. Amañ emañ er vro pinvidika euz ar bed, med gweled a ran n'eo ket tost e vije eüruz enni toud an dud.

Pa zistroan d'an otel, ar paotr yaouank hag e oto a zo o hortoz ahanon d'an eur merket.

Va hompagnon a zo lorch a-leiz enañ o tiskouez din du-hont, pell, goulou ruz an tiez uhel, dreist-oll an hini uhella, an « Empire State Building » am-eus lavaret deoh dija a zo uhelloc'h eged an Tour Eiffel. Ne gomz din nemed diwar-benn hennez.

Lavaret e vije ez eo touellet spered an Amerikaned gand an tiez uhel-ze.

Kuitaad a ran Kêr New-York heb beza gwelet kalz a dra outi.

Pa deuin endro, emichañs, em-mo eun tamm muioh a amzer da chom da zelled outi ha marteze d'ober anaoudegez gwelloc'h ganti.

WAR-ZU AR HANADA

En aeroborz Kennedy em-eus da hedal eur pennad brao. Hag em-eus adarre da gemer plijadur o selled penaoz eh en em zalh an dud endro din.

Med biskoaz n'eus bet dirag va daoulagad tra farsusoh eged an hini a welan emañ.

Den ebed ne hell kuitaad aeroborz New-York evid mond

d'eur vro all heb ma vije a-raog sellet piz ouz e basporz hag heb ma vije furchet mad ar pakad a zalh gantañ en e zorn. Evid ar henta tra e ranker tremen dirag daou boliser ha goude, evid an eil, dirag daou all. Ar re-mañ, er wech-mañ, a zo eur gwaz hag eur vaouez. Ar gwaz, goude beza furchet ho pakad (kalz gweloh eged na vez greet e Pariz), a ra deoh paseal dindan eun ardivink (pe, ma kavit gweloh, eur machin) greet evid diskuilla kement arm a hellfe beza kuzet dindan ho tillad. Ar machin a zo heñvel ouz eun toull-dor uhel gand eur blegenn e neh ar postou. Eno emañ, en antre eur zal vraz plantet en he zao, stag he zu kleiz ouz an daol a ranker lakaad warni ar pakadou da furchal. Stok outi, war an daol, ez eus eun ardivink bihan, eun « appareil », gouest da ziskuilla kement tamm metal a zo warnoh, pa ne vije ket brasoh eged eun nadoz.

Pa en em gavit dirazañ, ar poliser a ra deoh tenna ouz ho kodellou kement tra houarn pe metal all a zo ganeoh (kontell, sizaill, peziou arhant, hag all...). Goude e laka ahanoh da dremen dindan ar machin. Ma n'eus tamm houarn pe tamm metal all ebed ganeoh, war an ardivink bihan, e-kichenn, eh elum eur goulou glaz. Ar poliser ho lôsk da gemer an traou ho-peus lakaet war an daol hag a ro aotre deoh da vond da hed al ar harr-nij. M'ho-peus ankounac'haet eun dra bennag en ho kodell, pa baseit, eh elum eur goulou ruz. Neuze e rankit dond war ho kiz hag henn diskouez d'ar poliser. Hemañ a ra deoh eun taol all tremen dre ar machin ha ma teu d'ar goulou beza glaz e ya mad an traou ganeoh.

Tostaad a ra din va zro da baseal.

Just em-raog, ez eus eur famill hag a zo souezuz a-walh he gweled amañ e New-York. Eur famill a-bez, gand an tad-koz, ar vamm-goz, an tad hag ar vamm, ar vugale, teir blah yaouank ha tri baotr yaouank, etre c'hwezeg vloaz ha pemp pe c'hweh vloaz warn-ugent. O liou hag o gwiskamant n'emaint ket, sur, en o flas amañ. Gwisket int evel ma'z eo c'hoaz an dud en o bro : ar wazed eun turban gwenn teo war o fenn; ar merhed, koz ha yaouank, eul lostenn hir beteg an douar, war o diskoaz eur mouchouer a liou kran, an hini a vez greet outañ en o bro eur « sari », hag o bleo du serret stard war o hilpenn en eur chignon, dizolo, heb koef na tok. Gweled a rit marteze euz pe vro e teuont. Euz an Indez.

Oll int tud vraz, tud kaer ha tud kempenn. Ober a reont, e-touez ar re all, evel eun daolenn livet euz ar re gaerra, bodet sioul ha trañkil dirag tao! ar boliserien. Eur plah yaouank, eur plah koant meurbed, eo an hini anezo a rank tremen da genta dindan ar machin. Mond a ra goustadig, heb neh ebed, evel eur briñsez.

Etretant an tad-koz, eun den gwall oajet dija, med c'hoaz ken sonn hag eur paotr yaouank, a dosta ivez goustadig evid paseal d'e dro. An dud a zo eno a zo toud o daoulagad troet war-zu ennañ. E varo hir ha gwenn, e fas treud, eun emzaih ken kaer ha ma ro dezañ er eun den a renk uhel a laka kaoud resped a-leiz evitañ.

Med neuze e c'hoarvez eun dra hag a ne oa den ebed ouz e hortoz. An tad-koz, dre ma'z a, henn gweled mad a reom, a zalh e zaoulagad war re ar poliser troet war-zu an ardivink bihan. Hag a-greiz-toud, gand eur skañved souezuz en eun den ken koz, e ra eul lamm a-gostez an tu kleiz d'ar machin hag eul lamm all dre ar riboul a zo etrezi hag ar voger. Ha setu eñ en tu all, er zal vraz, heb beza bet kontrollet.

Ar re a zo eno a chom o daoulagad digor evel ma ne hellfent ket kredi ar pez a welont hag en eun taol en em lakaont toud da c'hoarzin kement ha ma hellont. Med ar poliser n'eo na dall na sod. Selled a ra mad ouz goulou an ardivink bihan etre ma 'mañ ar plah yaouank o paseal dre ar machin, en e gichenn; med an dra-mañ ne vir ket outañ da weled, er memez amzer, ar pez a ra ar paotr koz. Ar goulou a zo glaz. Ar plah n'eus ganti netra divennet. He leuskel a ra dioustu da baseal.

Med, kerkent, e tistro war-zu ar paotr koz hag e ra eul lamm d'e dro beteg ennañ.

NE FELL DIN PLEGA DA ZEN I

Trañkil, heb droug ebed ennañ, da vihanna n'henn diskouez ket, e ra dezañ, dond war e giz, dirag ar machin, evid tremen dindanni evel ar re all. An den koz a zo souezet braz; kavoud a ree dezañ e oa finnoh eged ar poliser. Med arabad deoh soñjal e-nije mez. Eul louarn koz eveltañ ne oar ket ken petra eo ar vez. Dond a ra endro, heb lavared ger; ober a ra evel ma ne ententfe ket ar pez a houlen ar poliser digantañ.

Ha neuze, kerkent ha ma 'n-eus troet hemañ e gain, emañ adarre, ken dילו, dre ar riboul, en tu all d'ar machin toull-dor. Med ar poliser ne vez ket ruillet evel-se. En taol-mañ ne ya ket d'e gavoud. Henn gervel a ra, rust. Anad eo ez eus eet droug ennañ ar wech-mañ. En em zerhel a ra goulskoude hag e lavar sklêr ha net d'an hini koz e ranko plega da ober evel ar re all.

Hemañ a ra evel ma vije bouzar ha mud pe evel ma ne ententfe ket ar saozneg. Med me a zo sur e kompren mad, rag gweled a ran anezañ o vousec'hoarzin en e varo, evel eun den hag a gemerfe plijadur a-leiz o c'hoari eun dro-gamm da

eun den hag a ne gar ket kalz.

Ne gendalh ket goulskoude da ober e benn fall. Plega a ra da baseal evel ar re all dre ar machin hag ez a neuze, uhel e benn gantañ, gand kement a emzalh hag eun eskob oh antreal en eun iliz leun a dud, a-raog an overenn-bred. Perag e-neus c'hoariet e benn fall evel-se ? It da hoùd ! N'eus ket warnañ an disterra tamm houarn. Marteze, heb henn diskouez, e-noa aon rag ar machin-ze, evitañ eun toull-dor mantruz. Med n'emañ ket e-unan oh ober e benn fall evel-se.

Ar paotr koz hag e familh a zo eet kuit eur pennad 'zo dija ha me am-eus paseet dre ar machin. O tistrei emañ da gemer war an daol an traou am-eus lakaet warni, pa en em gav eur paotr yaouank a zaou pe dri bloaz warn-ugent. Hemañ, en taol-mañ, a zo eun Amerikan, eur paotr braz, eur paotr brao, ken melen e vleo ha ma'z eo tost dezo beza gwenn. Ar poliser a houlenn digantañ mond dre ar machin evel ar re all. Med eñ a respont krak ha berr : « Ne 'z int ket. Me a zo eun den libr. Ne fell ket din plega da zen ebed, na deoh-c'hwi na da hini all ebed. » — « Mad, eme ar poliser dezañ, neuze n'ez eoh ket pelloh. » — « Perag 'ta ? » a houlenn ar paotr yaouank. — « Abalamour ma'z eo dleet deoh ober evel ma kemennan deoh », a lavar ar poliser. — « Mad, a respont ar paotr yaouank, ne fell ket din atao henn ober. » Ar poliser a cheñch neuze eun tamm an ton gantañ. — « Diwallit, paotr yaouank, emezañ, ma kendalhit ne gemeroh ket ar harr-nij ha zoken on prest da houlenn poliserien all evid dond d'ho kerhed. »

Hag an den a bleg da ober ar pez a houlenn ar poliser digantañ. Peseurt froudenn a oa deuet en e benn ? Me a zoñj ne oa nemed ar c'hoant da ober e baotr faro, evel ma 'h en em gav a-liez gand ar re yaouank, re a-liez bremañ zoken.

E MONTREAL : ARABAD DEOH KEMER AN TREN...

Ar veaj etre New-York ha Montreal ne bad ket pell, eun tamm ouspenn eun eur. Med amzer a-walh em-eus da ober anaoudegez gand daou Ganadian yaouank seven, eur paotr hag eur plah a daou pe dri bloaz warn-ugent hag a ne baouezont ket da gôzeal ganen e galleg, kerkent ha ma ouezont ez on eur Gall.

E New-York, pa oan o kuitaad an êrborz, e oa eun tamm fresk an amzer, med an oabl a oa glaz. E Montreal ez eo stanket an amzer hag an douar a zo gwenn gand an erh, eun erh teo, ken teo ha ma sav beteg an daoulin.

En êrborz, kerkent ha ma'z on losket libr gand ar boliserien hag ar valtouterien, e klaskan ar mignon e-noa lavaret din e vije deuet d'am herhed gand e oto.

Med kaer em-eus klask, ne welan ket anezañ. N'emañ ket o hedal ahanon. Setu amañ eun abadenn ! Petra a zo en em gavet gantañ ? Petra e-neus daleet anezañ war an hent ? An hent a zo hir etre Montreal ha la Pocatière. Da nebeuta ez eus kant leo ha dre ma'z eus erh a-leiz n'eo ket êz mond buan. Daoust zoken ha n'eo ket bet gloazet ? En em houlenn a ran meur a dra hag e sav nehamant hag enkreiz em halon.

An daou Ganadian yaouank a zo chomet em-hichenn da gôzeal ganen : ne felle ket dezo va leuskel eno va-unan da hortoz. Gortoz a reom evel-se eun hanter-eur, eun eur, eun eur ha kard, hag e teu eur poent hag on sur ne deuo ket va mignon d'am herhed. Neuze e houlennan digand va daou amezeg penaoz eo an êsa mond euz Montreal beteg La Pocatière.

— « Arabad deoh, aotrou, kemered an treñ, a lavar din ar plah yaouank; n'eo ket akomod tamm ebed evidoh. Gantañ ne hellit ket beza e La Pocatière a-raog unneg eur hanter en noz a zeu. Kalz eo re ziwezad evidoh. Deom kentoh da weled da di-gar an otojou-karr. Amañ, er Hanada, an otojou-karr a zo akomod. Mond a reont pell hag a-liez kalz buannoh eged an treñ. Marteze e helloh kemered an hini a ya beteg penn all ar Gaspezi, pell du-hont war-zu ar mor Adlanteg, ouspenn tri hant leo ahalenn. An otojou-karr-ze a zo êz beza enno. Kredi ahanon a hellit. Ne chomont ket a-zav koulz lavared : etre amañ ha La Pocatière ne reont nemed eun ehan, e kêr Montmagny, abalamour d'an dud a ya pelloh da gemer eun tamm pred. »

Neuze ez eom beteg ti-gar an otojou-karr. Eno e kavom ez eus eun oto-karr a guitaio Montreal da eun eur hanter hag a en em gavo da c'hweh eur hanter e La Pocatière, kalz kentoh eged an treñ. Ne hellan ket goulenn gweloh. Evel-se ne rankin ket gortoz gwall bell.

Va daou amezeg yaouank a zo lorch enno pa welont o-deus gellet renta servij din. Trugarekaad à ran anezo, laouen, rag gwelet am-eus aze o sevel a-greiz-toud en o halon eun dra gaer, ar c'hoant da renta servij da eun den hag a ne anavezont ket, heb damant ebed d'o foan hag heb soñjal tamm ebed dezo o-unan. N'eo ket tost din o ankounac'haad nag ar pez o-deus greet evidon.

Unneg eur eo dija. Med mond a ran da ober eun tamm bale e karter an ti-gar. An erh a zo sklaset war an douar. An

amzer a zo tefival ha yen-kenañ. Hinkinou-skorn hir a zo a-zistribill ouz bord an toennou. gwelet

LOSTENNOU FARSUZ PEGEN BERR

N'eo ket êz bale ha n'eus netra gaer da weled er harter. Setu e tistroan d'an ti-gar. Med a-greiz-toud war va hent e teu da skei va daoulagad eun dra souezuz er vro-mañ, eur vro hag eo bet betek-henn enni ken stard ar gatoliked da zerhel da draou o relijion : dirazon emæer o tiskenn eun iliz kaer hag a n'eo ket tost dezi c'hoaz koueza en he foull. Trist e kavan atao gweled diskar eun dra bennag, med kavoud a ra din eo tristoh c'hoaz gweled diskar eun iliz, dreist-oll eun iliz kaer. Eun iliz, memez evid ar re hag a n'o-deus kredenn ebed, a zo unan euz an traou-ze, ken rouez bremañ, hag a ne heller ket derhel hebto. C'hoant em-mije da vond beteg homañ, da daol eur zell war he zalbenn. Kaer eo da weled. Med ne heller ket ken tostaad outi. Me gred, emæer o vond da zevel en he flas unan euz an touriou uhel ken divalo, a dregont pe zaou-ugent estaj, a weler amañ hag a-hont, dreist tiez koz kêr Montréal.

Med deuet eo ar poent da zebri lein. N'em-eus ket da derri va fenn evid kavoud eur restaurant. En ti-gar ez eus unan kaer. Kalz a dud a zo ennañ dija, med plas a-leiz a zo c'hoaz hag e hellan choaz va zaol, va zaolig kentoh, rag gwall vihan eo. Pep hini e-neus e daolig evitañ e-unan.

O servij n'eus nemed plahed yaouank-flamm, hag a zo farsuz gweled pegen berr eo o lostenn, ma heller eñvel eul lostenn an tamm mezer a zo endro dezo. Ken striz eo ha ma vez koulz lavared gwelet' o reor. E Breiz hag e Bro-Hall e vez, eur pennad 'zo, merhed a-leiz gand ar pez a vez greet outañ eur « mini-jupe », med biskoaz n'em-eus gwelet hini ebed ken berr hag amañ. Va Doue, pegen sod eo ar merhed ! Hag o-deus c'hoant c'hoaz e vije greet kement a stad outo hag euz ar wazed ! Eüruzamant evito ez int oll paotrezed koant, gand divesker eeun ha kov-gar brao !

Unan anezo, an hini goanta a gav din, gand he bleo melen hag he daoulagad glaz, a deu da ginnig din kartenn ar restaurant.

N'on ket gouest da entent ar pez a lavar. Goulskoude e kav din e kêze eul lañgaj hag a dosta euz ar galleg. Gouzoud a rin goude e teu ganti koz lañgaj eul lodenn euz tud Montréal, an hini a vez greet outañ er Hanada galleger, da lavared eo e rannvro Kebeg, ar « Joual ». Petra eo hemañ ? Hemañ a zo galleg ivez, nemed eur galleg ken mahagnet ar geriou koz ennañ ma n'eus ket bremañ eur Gall gouest d'o entent pa glev anezo evid ar wech kenta. Ma karin e pariin

ouzoh ne zivinh ket euz pe seurt ger galleg eo deuet ar ger « Joual ». Gwall dano e rankfe beza ho fri evid e zivinoud. Prest on zoken da baea deoh eur voutailad « Champagne », gand ma leuskoh ahanon da eva eul lonkad ganeoh goude, ma teuit a-benn euz an divivadenn-ze.

Sur on ne deuo biken en ho spered n'eo ar ger-ze, ar ger « Joual », netra nemed ar ger galleg a anavezit mad, ar ger « cheval », mahagnet e lodenn genta.

Gwall ger e kavan an traou war ar gartenn : n'eus netra ebed a vihannoh eged tri dollar kanadian (da lavared eo : $5 F \times 3 = 15 F$) pe bemb skoed. An dra-ze ne vir ket ouzin da ober eul lein vad, eun tamm re vuan, marteze, rag tentet on da ober evel an dud a deu hag a ya endro din.

Lavaret e vije ne hellont ket ken kemered o amzer da zebri. A-veh ma'z int azezet ez eo dija lonket ar pladad o-deus goulennet, unan nemedken, hag emaint adarre o vond gand ar foeltr d'o labour pe d'ho flijadur.

Goude ez an d'ar zal-hortoz. Eno ez eus kalz a dud, rag tost emæom da houel Nedeleg. Tud a n'ouzon ket ped bro, a n'ouzon ket ped gouenn hag a glevan o ragachad pep hini en e yez. Azezet war eur bank, e kavan plijuz a-walh sellad outo ha selauo anezo ken na deu em hichenn eun den war-dro daou-ugent vloaz hag e wreg.

EUR PEIZANT EUZ AR GASPEZI

Homañ, n'em-eus soñj ebed ken diouti. Ne welan ket ken nag he dremm nag he dillad. Med eñ a welan mad c'hoaz. Goulskoude n'e-noa, dindan ar henta gwel, netra da denna ar zell warnañ. Eun den bihan eo evel don; e wiskamant a zo net, med n'eo na nevez na kran na dizoare e mod ebed; eun den simpl, eun den diwar ar mêz, bet e Montréal o werza pe o prena eun dra bennag ha bremañ war ar poent da zistrei d'ar gêr.

Dioustu e sav c'hoant ganen da gôzeal gantañ. Perag ? Abalamour ma welan ennañ eun den eun tamm heñvel ouz va zad, eur peizant a-zoare hag e-neus desket traou a-leiz o turiad an douar, o poania dindan an dommder hag ar yenienn, o tond hag o vond war-dro al loened hag o kaoud darempred gand beb seurt tud. Kredit ahanon : n'eus netra par d'al labour douar da zeski d'an dud beva ha da zigas skiant dezo.

Pa houlenan digantañ euz pe leh eo, ne zeblant ket beza souezet. « Euz ar Gaspezi, emezañ. » Ar Gaspezi a zo eur horn douar en tu-mañ d'ar Hanada, a-hed aber ar stêr

Saint-Laurent, el leh ma'z eo al ledanna, etre homañ hag ar mor Adlanteg, hag izelloh, ar rann-vro a vez greet outi « le Nouveau Brunswick », daouzeg pe drizeg kant kilometr euz Montreal, da lavared eo keid hag euz Brest betek Marseille. N'emañ ket c'hoaz er gêr. An den a gôze mad ha sklêr e galleg, heb aksant ebed.

A-hend-all n'eo ket souezuz, pegwir, emezañ, ez eo bet eur pennad brao er skol en eur skolach brudet euz Montréal, hag a oa Frañsizien ar gelennerien ennañ.

Diwar-benn meur a dra e kôzeom, dreist-oll diwar-benn e vro. « Va bro, emezañ, n'eo ket êz beva enni. E-pad ouspenn an hanter euz ar bloaz e vez goloet an douar gand an erh ha skornet don. Goude, an hañv a deu en eun taol, hag a-liez e vez neuze re domm. Amañ ne vez koulz lavared na nevez-amzer na diskar-amzer. »

An dra-ze a lavar din heb en em glemm. Ar hontrou eo zoken. Gweled a reer e plij dezañ e vro hag e vicher.

Pa houlennan digantañ penaoz e heller en em denna gand al labour pa bad keid-all ar goañv, eur goañv ken kriz, e respont din : « O ! aotrou, an aotrou Doue e-neus greet mad an traou. Sur eo e rankom gortoz pell an diskorn. Med pa deu, dre ma vez dour a-leiz en douar ha ma vez tomm an heol, an traou a vez eun dudî gweled pegen buan e savont. Atao e vezont dare e poent. Gwir eo goulskoude, abalamour ma vez berr an amzer vad ez eo red deom mond kalz dillooh gand al labour. Soñjit ne hellom labourad nemed etre fin miz ebrel ha fin miz gwengolo. »

Chomet e vijen pell c'hoaz da gôzeal gantañ, med deuet eo din ar poent da gemered an oto-karr. A-hend-all, e rankom gortoz eur pennadig a-raog sevel ennañ. Ne hello ket mond kuit d'an eur merket. Tud a-leiz a zo o hedai.

Da veza kendalhet.
Yves MIOSSEC.

**KLASKIT C'HOAZ
KOUMANANTERIEH ALL
DA VRUD NEVEZ.**

Louzaouennou da barea euz ar hlenvejou

En e leor « E skeud tour braz Sant Jermen », nevez advoullet, e skriv Yeun ar Gow penaoz e oa deuet « da gaoud eun tamm gouiziegez war an ed, ar plant, ar gwez, hag al louzeier, ha da houzoud da betra e oant mad. » Seblantoud a ra avad ez eo dedennet an dud endro da vad gand al louzeier-ze hag a veze greet implij anezo gwechall da zoegn ar re glañv. Eur zin euz an amzer a zo o ren, sur a-walh...

Setu ma 'z eo deuet din ar zoñj em-oa bet gwelet e levraoueg ar C.R.B.C., e skol-veur Breiz-Izel, e Brest, eun toullad sihier bihan ha follennou gwenn, hag a oa skrivet warno anioiu a beb seurt louzaouennou, ha peseurt kleñvejou a heller parea ganto. Dond a ra ar follennou hag ar zihier bihan euz levraoueg an ao. F. Even, a zo bet noter e Landreger, hag a oa eur brezoneger emskianteg, evel a oar an oll.

N'on ket sur tamm ebed avad eo an ao. Even e-unan eo e-nije bet laket dre skrid an evezadenno-mañ. Rag disklêriet eo enno eur wech bennag e teu ar ger-mân-ger euz bro-Leon, hag ouspenn-ze, stumm brezoneg Leon a zo war veur a hini euz ar gerioù : o-deveus, meaz, leaz, hag all...

Eur roll a 42 blantenn eo hemañ. Peurvuia, euid peb blantenn eo roet da genta heh ano e galleg, a-wechou e latin, ha goude e brezoneg, ha war-lerh ez eo displeget eneb peseurt kleñvejou eo mad. Embann a ran an notennou evel m'emaint, koulz lavared, nemed e-leh lezel an ano galleg da genta, em-eus laket an ano brezoneg araog. Renket eo bet ar plant ive dre urz al lizerennou.

Din da houzoud, n'eus ket kalz rollou a seurt-mañ, ma 'z eus.

Trugarekaad a ran eta an ao. Gallo, rener ar C.R.B.C., da veza bet roet din an tu d'embann ar roll-mañ, hag a vo kavet talvouduz e meur a gefiver sur mad, na pa vefe nemed evid pezh a zell ar skianchou naturel, ar medisinerez, an apotike-rez, geriadur ar brezoneg, ha zoken evid gouzoud boaziou an dud gwechall.

Ma vefe lennerien hag o-defe evezadennoù d'ober war ar memez danvez, gand anaoudegezh eo e vefent digemeret sur mad gand ar gelaouenn.

F. Broudic

Bokedou staoterien en o gwele : *pissenlit*. Mad evid an oll gleñvejou skevent. Netaad a ra ar gwad. Parea a ra an daoulagad entanet. Gwalhi anezo gand an druzoni.

Bokedou koukoul : *violettes*. Mad evid ar paz-yud.

Dervenn : *chêne*. An dour dero a zo mad da rei nerz d'an dud, da stanka ar horv. Ar hafe mez a zo yahuz, mad d'ar re zo tano o horv.

Fiezhenn, gwez fiez : *figue, figuier*. Ar fiez a zo mad evid ar paz, dousañ a reont an danidigezh er houzoug.

Iliao : *lierre*. Ar broul iliao a vije laket gwechall en dent toull evid o yahaad. An deliou friket a gas kuit kaledennoù an treid. Ober palastroù ganto.

Irvinnenn, gwez irvinenn : *bryone (feuilles)*. Poezon. Mad dreist evid lakad da droaza. Evid ar paz eo mad ive. Ar wrizienn a zo mad evid ar strakouillon d'ar hezeg. N'eus ket gwelloc'h evid lakad da giza ar bosou togenn er gouzoug (*glandes, humeurs froides*.)

Izer, izar, nizar : *lierre terrestre*. Mad-tre evid ar paz hag oll gleñvejou an avu. Evid lakad da droaza n'eo ket fall. Eur palastr deliou war ar bronnoù a harz al lêz da zond er-mêz.

Kaol-garo : *bourrache*. Mad evid digas an troaz, da lakaad da c'hwezi. Evid an dokenn d'ar vugale hag oll gleñvejou ar horv. Evid ar paz eo dreist.

Kaol-malo : *mauve*. Evid an danidigezh e kement ezel a zo, (*Inflammation*.) N'eus ket gwelloc'h evid tanidigezh ar bouzelou. Evid lampraad ar horv, eva dour diwar an deliou.

Kerezenn : *cerise*. Al lostou kerez a zo mad evid lakad da droaza, pouez eiz gwenneg en eul litrad dour. Ar herez a zo mad evid lampraad ar horv.

Kramailen, bokedou tro 'n heol : *camomille*. Mad da zigeri ar galon ha da lakad ar boued da ziskenn; evid an avel er bouzelou, eva dour diwarni.

Kreson dour : *cresson de fontaine*. Mad da starda kig an dent, da barea gouliou ar staoñ, da zigeri ar galon, da rei nerz d'an dud blank, da netaad ar gwad. Bervet el laez, ez eo dreist evid oll gleñvejou an avu, evid an tign er penn.

Kleierigou (Leon) : *ancolie*. Poezon braz. Mad evid ar paz.

Lann : *ajonc*. Al labourerien-douar a verv dour war bleuñv lann evid stanka ar red-korv d'o hezeg, d'o leueou.

Linadenn : *ortie*. Al linad a vez frotet pa vez poan-izili, remm. An druzoni a vez roet d'ar re a skeup gwad, d'ar re a wad o fri. Al linadenn wenn a zo mad d'ar vugale a droaz en o gwele, eva tizan diwarni. Soubenn linad a zo mad d'an dud diwad, blank, d'ar re o-deus goriou, eskiji. Ar yer a zov gwelloc'h pa vez laket eun tamm linad en o boued bemdez er goañv.

Louzaouenn an derzienn : *petite centaurée*. Al louzaouenn-mañ laket er gwin gwenn, a zigor ar galon, a zo brudet war ar maez evid kas kuit an derzienn, ar boan-benn.

Louzaouenn ar groaz : *verveine*. An deliou bervet e gwinegr a zo mad evid ar remm, poan-izili, evid ar gwad bloñset, evid ar boan-benn nervedenn.

Louzaouenn ar gwennilied : *chélidoine, grande éclairé*. Mad evid ar gwenoennoù (?), oll gleñvejou ar hrohen. Mad da skarza ar horv ha da walhi an daoulagad.

Louzaouenn an teil : *fumeterre*. Mad evid oll gleñvejou ar hrohen, goriou, eskiji, an denedeo. Netaad a ra mad-tre ar gwad. Mad evid an derzienn velen.

Mingoulm : *renouée des oiseaux*. Mad dreist evid stanka ar red-korv d'an dud ha d'al loened.

Onn : *frêne*. Ar hrohen zo dreist evid an derzienn. Mad da droaza, da skarza ar horv. An deliou zo mad evid ar boan

izili, eva dour aliez diwarno.

Parizil : *persil*. Mad evid kleñvejou ar skevent, d'an dud ne droazont ket a-walh. An deliou friket munut, laket e-giz palastr war bronnou ar mammou, a harz al laez da zond. An Apïol a zo tennet euz ar parizil, eul louzou mad d'ar merhed o-devez poan o kaoud o amzeriou.

Raden : *fougère*. Ar gwrizio raden a zo mad evid ar preñved, ar preñved skoulmet.

Raden puñs, raden aer, gourraden : *scolopendre*. Ar raden-mañ a zo mad evid digoefvi eun ezel koefvet. Bervi dour warnañ ha gwalhi an izili.

Roz-ki, roz-aer : *coquelicot*. Evid yahaad ar paz, eo eul louzaouenn vad, hag evid lakad da gousked.

Saoh, munudig : *sauge*. Mad evid oll gleñvejou ar stomok, evid an amzeriou, evid stanka ar horv, evid ar gwad bloñset, ar gwall-gouliou hag oll gleñvejou ar hrohen.

Serjanted, amourousted spegerez : *bardane*. Mad da lakad da c'hwezi, da droaza, da netaad ar gwad (*dépuratif*). Evid ar hleñvejou louz, ar gouliou diêz da barea, evid ar ruzell (rudell). Unan euz ar gwella louzeier evid an dokenn d'ar vugale.

Sivienn gouez : *fraisier sauvage*. Ar sivi a zo mad d'an dud o-devez remm, poan-izili. Ponner int d'ar stomok. Lakad sukr ha gwin ruz ganto. Ar gwrizio a zo mad da stanka ar horv, da lakad da droaza.

Skao : *sureau*. An deliou fresk a zo mad evid ar rusderiou. Ar bleuñv fresk a skarz ar horv. Pa vent seh, int mad da lakad da c'hwezi. Eva dour diwarno. Evid ar hleñved tomm (*erysipèle*) gwalhi ar hrohen gand dour diwar ar bleuñv.

Stianvesk, louzaouenn an trouh, hedledan : *plantain*. An dour diwar al louzaouenn-mañ a zo mad evid gwalhi an daoulagad tanet, ruz. Friket ha laket war an trohiou, e pare buan.

Teol, teal, tel : *patience, pabelle*. Al louzaouenn-mañ a vez kalz implijet dre oll evid netaad ar gwad. Ar vugale o-devez tokenn, goriou, puignejou pe eskiji, a dlefe eva bemdez da vihanna eun hanter litrad dour diwar teol. An had a zo mad evid gwentr ar hezeg.

Teol ruz : *sang-dragon*. Evid digas an amzeriou, ar gwajou, eo anavezet pell 'zo war ar maeziou.

Tin : *romarin*. Louzaouenn vad evid ar paz hag oll gleñvejou an avu, evid lakad ar boued da ziskenn. An deliou poazet, laket e giz palastr war ar goriou tokenn, o hase kuit. Evid ar boan-izili, ez eo c'hoaz mad-tre, mesket gand gwin-ardant. Ar begou tener berved en dour a zo mad evid ar red-korv, evid ar boan houzoug.

Treuzyeot onk : *chiendent*. A treuzyeot a ra tizan mad d'an dud a zo tanidigez enno, pouza a ra an troaz, terri a ra ar zehed d'an dud klañv.

Triñchin, bazoul : *oseille*. An triñchin a zo mad evid lampraad ar horv, n'eo ket mad debri re diouto, rei a reont kleñved ar maen (*gravelle*). Eur palastr triñchin gand lard dous zo mad evid ar goriou tokenn d'an oll.

Triñchin koadig : *oxalis acetosella*. Evid an terziennou, evid ar gwall gouliou, an druzoni o fare buan.

Troad-yar (Leon), louzaouenn ar Werhez : *aconit napel*. Mad evid ar paz-yud; med poezon braz, he lezer gand al louzaouerien gouzieg.

Troell : *liseron des haies*. Al louzaouenn a-bez, berved en dour, a zo mad evid kas bemdez ar horv war vêz. *Laxatif doux*.

Tule, tulo : *ombilic, nombril de Vénus*. Ar wrizienn a vije laket gwechall en dent toull evid harz ar boan. An deliou kignet a laker war ar gouliou, ar goriou, an eskiji, evid dousaad ar boan.

Turkantin, tin : *thym, romarin*. Mad da eva goude ar pred evid lakad ar boued da ziskenn. Gwalhi ar gouliou gand dour berved war al louzaouenn-mañ.

Uhelenn c'hwero : *absinthe*. Evid lakad ar boued da ziskenn, pa vez koefvet ar hov gand an svel, ar gwentr. Mad evid troaza, ha dreist-oll evid ar preñved da vraz ha da vihan. Evid digeri ar galon, eva eur werenn vad araog ar pred. Eun all goude evid lakad ar boued da ziskenn.

Yalh ar person : *bourse à pasteur*. Ar merhed a wel re o amzeriou, ar re o-deus diêzant beb loar o kaoud o amzeriou, a zo mad dezo eva dour diwar al louzaouenn-mañ.

Nevez advoullet :

BUHEZ HA FALTAZI gand ERNEST AR BARZIG

Eil levrenn : Kaoziou eun Tregeriad

« Dindan e bluenn, rannyez bro-Dreger, yez e gavell, a gemere eur stumm lennegel, en eur zerhel bepred koulskoude he blazenn bobleg saouruz ha dispar. »

P.M. Mevel

Priz an eil levrenn-mañ : 18 lur.

Da veza goulennet digand : Brud Nevez, 6, ru Beaumarchais, 29200 BREST - C.C.P. P.M. Mevel 1499-55 Roazon.

EMBANNADURIOU EMGLEO BREIZ

Evid studi pe kelenn ar yez :

* **KOMZOM, LENNOM HA SKRIVOM BREZONEG,**
gand J. Tricolore

Diou levrenn : Kenta lodenn - Eil lodenn	pephini :	25	F
Diou bladenn da heul al lodenn genta (KLT)	24 ha	28,50	F
Eur gasetennig e brezoneg Leon, da heul an eil levrenn		40	F
Evid Bro-Wened : eur gasetennig evid al lodenn genta		30	F

* **AR BREZONEG DRE RADIO,**
LE BRETON PAR LES ONDES, gand V. Sèité

Daou levr :

Kenta levr, (evid ar re a zo o kregi gand ar studi)	17,50	F	
Eil levr (eil bloavez)	19,50	F	
Eur gasetennig da heul peb levr	pephini :	30	F

* **Al levriou-ze eo a vez implijet gand ar Hentellou dre lizer-mañ :**

- Levriou J. Tricolore : Kentellou dre Lizer Skol ar Merher, A. Merser, 6, ru Beaumarchais, 29200 Brest

- Levriou V. Sèité : Skol dre lizer, V. Sèité, Ti-Carré, 29150 Kastellin

Da veza goulennet en oñl staliou-levriou pe digand :

EMGLEO BREIZ, B.P. 17, - 29266 Brest Cedex
C.C.P. EMGLEO BREIZ, 1649-07 U Rennes

En niverenn-mañ e vo kavet da lenn :

- barzonegou all diwar bluenn Naig Rozmor, bet skrivet ganti « en ano ar frankiz »
 - eun danevell euz an deiz a hirio gand My Skaouidig. Evel er sinema, e oa kouezet er mor, velomoteur hag all, eun den gwenn, roched gwenn, bragou gwenn, eun duard a zen, rouz a liou. Penaoz ne oa ket bet digemeret mad an estrañjour yaouank er vro gand an oll, dreist-oll abaoe ma veze gwelet o verheta endro da Chevaig...
 - eur roll a 42 plantenn, ha da betra ez int mad, e-keñver medisinerez hag apotikerez
 - eñvorennoù Yves Miossec o vond bremañ war-zu ar Hanada.
-

Au sommaire de ce numéro :

- de nouveaux poèmes écrits par Naig Rozmor « au nom de la liberté »
- une nouvelle dramatique sur un thème d'actualité par My Skaouidig. Comme au cinéma, l'on vit un homme tout en blanc tomber dans le port, avec son vélomoteur. C'était Mario, un jeune Portugais venu travailler dans le village peu de temps auparavant. Il ne plaisait pas à tous de le voir s'intéresser à Chevaig...
- un répertoire intéressant de 42 plantes médicinales, avec l'indication de leur utilisation, contre la toux, les maladies de peau, les rhumatismes, etc...
- la suite des souvenirs de voyage d'Yves Miossec, maintenant en route vers le Canada.